

בשדה ההדרכה הצבאית

סגן אלוף מאיר פילבסקי

ההדרכה בצבא - מה ערכה?

ליח להציג בפני קהל שומעיו חומר עיוני רב, באורח מדויק וענייני, ובזמן קצר מאוד.

ההדגמה. — אפשר להבחין בשני סוגי הדגמות: הדגמת מדרך בפני יחידתו (למשל: הדגמה מלאה של טעינה ופריקה במקלע או רובה).
הדגמה ע"י יחידת-עזר או קבוצת מדריכים (למשל: הדגמת ההסוואה בשעור "הסוואה" בשדאות-פרט; הדגמות החיילים העוזרים ב"שעור "הסתר מראייה"; והדגמת "הכתה ב"התקפה" ע"י קבוצת מדריכים).

על הנקט בדרך-הדרכה זו (הדגמה) לזכור שהיא מחייבת:
הכנות מדוקדות ביותר: (הכנת שטח, מערך כים מפורטים, חזרות רבות, לפעמים — גם סידורים טכניים וארגוניים מיוחדים). כדי שהחניכים יפיקו תועלת מההדגמה, צריכה היא להיות מושלמת, ללא-פגם ומבלי להשאיר מקום לספקות. על ההדגמה להיות כה מוצלחת, עד שהחניכים, בכואם לפתור בעיות, ולבצע פתרונות, בנושא המודגם — יראוה תמיד לנגד עיניהם.

ליזוי של הסברות: לעתים לפני ההדגמה; לעתים תוך ההדגמה; לעתים אחרי ההדגמה; ולעתים — בשילוב של כל שלוש האפשרויות הללו.

ההדגמות יכולות להתבצע בשטח, באולם ההרצאות, על במה, על שולחן-חול, וכו'.

סרט מקצועי. — ערכו ההדרכתי הוא כערך ההדגמה. (הסרט הוא, ברוב המקרים, הדגמה על-הבד).

מספר הנחיות לשימוש בסרטים מקצועיים: —

המדריך חייב לראות את הסרט לפני הצגתו, לשם: —

— בדיקת התאמתו של הסרט לנושא.

*) להרצאה קצרה או קוראים הסברה.

רבים בתוכנו אינם מבחינים עדיין בכך כי תפקידו של כל מפקד בצבא אינו מצטמצם ב"פיקוד על חייליו בשעת לחימה, וכי אחת מחובותיו הקדושות היא להכשיר את חייליו (כל אחד במקצועו) ואת יחידתו (כשלמות אחת) לקראת ביצוע תפקידיהם בשעת לחימה.

ברובם המכריע של החילות לא ימצא שום גורם שיאמן את החיילים והיחידות, בלתי אם מפקדיהם הישירים. טיפוס המפקד המכונה בדיבורינו FIGHTER זה היודע ל"נהוג" את יחידתו בקרב — אם אינו מסוגל לארגן את אימוניה — הינו טיפוס אשר מקומו לא יכירנו בצבא הראוי-לשמו.

מכאן נובע, שההדרכה-הצבאית אינה נושא או מקצוע השייך ל"מומחים", (ספציים) מסוגים שונים, אלא נוגעת במישרין לכל מפקד (וזאת — החל ממ"כ).

ואם כך הם פני הדברים, הרי שצריך סוף-סוף לגשת אל בעיית ההדרכה הצבאית גישה מעשית, תכליתית ופשוטה ככל-האפשר, על מנת שכל מפקד ידע כי הדבר אינו נמצא בשמיים, אלא תחת ידיו ממש.

דרכי ההדרכה הצבאית

דרכי ההדרכה-הצבאית, אשר כל מדרך צבאי חייב להשתמש בהם, הם: —

הרצאה • הדגמה • סרט מקצועי • מערכון • דיון • תרגיל (על כל סוגיו).

פירוט דרכי ההדרכה:

ההרצאה*.) — דרך הדרכה זו אינה אהובה על רוב החיילים (והתלמידים), ואמנם יש למעט ככל האפשר בשימוש בה. עם זאת, יש לזכור שההרצאה היא דרך-הדרכה יעילה מאוד להקניית חומר תיאורטי. מרצה טוב, המשתמש כראוי בלוח, בשרטוטים, בטבלאות, בסרטונים וכו', והינותן דוגמאות חיות תוך כדי הרצאה, יכול להצ-

● לסכם כל בעיה ובעיה. וכאן, בסיכום, המקום לניצול הכנותיו המוקדמות, ידיעותיו והערות החניכים.

התרגיל — הוא דרך-הדרכה אשר בה פותר החניך בעיות מעשיות, מבצע את הפתרונות בפועל ממש — וע"י כך לומד את החומר ומ-סגלו לעצמו. יש לזכור שכל ערכו של התרגיל געוץ בכך שמאפשרים לחניך לחשוב בכדי לקבוע את הפתרון — ורק אחר כך לבצע את התרגיל. (לקיים "נשמע" קודם, ו"נעשה" — אח"כ, ולא תחלה "נעשה" ואח"כ "נשמע").

מספר דוגמאות לתרגילים באמון-הפרט:

● תרגילים טכניים בשעורי הנשק-הקל (טעינה ופריקה, ייצוב כוננות, פירוק והרכבה, וכו').

● תרגילים חד-צדדיים ודו-צדדיים בשדאות-פרט (תרגילי תפיסת-מחסות, הסוואה, תנועה-בהסתר, תצפית, ציון-והבחנה, אימוד-רוחק, שמירת כיוון, התקנת עמדות-אש, וכן תרגילי לים טקטיים, כגון התגנבות-ייחידים).

● תרגילים דו-צדדיים באימון החייל-העצמאי.

מספר דוגמאות לתרגילים באימון הקיבוצי:

● תרגילים אירגוניים (כגון: הקמת מאהלים, עליה וירידה ממכוניות, אועקות).

● תרגילים טקטיים חד-צדדיים עם גייסות.

● תרגילי-אש.

● תרגילים טקטיים דו-צדדיים עם גייסות. ואלה — משני סוגים: —

— שני הצדדים "חפשיים" (הצדדים היריבים פועלים חפשית בגזרה נתונה, על מנת לבצע משימות מוכתבות).

— צד אחד חפשי — ואילו הצד האחר מבוד-

קד בקפדנות ע"י מנהל התרגיל. (דהיינו

— הגזרה תמיד נתונה; המשימה —

תמיד מוכתבת; הצד המבוקר — יופעל

לפעמים רק ע"י ביום אויב; ושעה שנחויץ

לענות על תכניות ומהלכים קונקרטיים

של הצד "חפשי", יופעל הצד המבוקר

ע"י מנהל התרגיל).

דוגמאות לתרגילים באימון מפקדים:

● תרגילים טקטיים ללא-גייסות (תטלג"ים):

— תטלג"ים בשטח.

— תטלג"ים על שולחן-חול, שולחן-בד, בד,

מפות או תצלומי-אוויר.

— הכנה מדוקדקת של הסברות שתדרשנה לפני הצגת הסרט, לאחריה, ותוך-כדי ההצגה.

● יש להמנע מלהציג סרטים מקצועיים שאינם צמודים לנושא המקצועי הקונקרטי.

● אם אין סרט מתאים — יש לחפש דרכי הדרכה אחרים. בשום אופן אין להשתמש בסרט, בלתי-מתאים.

אל הזמן המוקדש לסרט-מקצועי יש להתיחס כאל זמן המוקדש לשיעור, ולכן יש להימנע מלהפוך את הסרט המקצועי ל"שעשוע" ולתבלו ב"מיקי מהר" וכיוצא באלה.

המערכון. — בהרבה מקרים יכול המערכון לבוא במקום ההרצאה.

יתרונו על ההרצאה — שהוא מגיש את החומר בצורה הרבה יותר חיה ומוחשית, וכך נחרת החומר טוב יותר במוחות החניכים. חסרונו לעומת ההרצאה: אין הוא מאפשר להרחיב ולהתעמק בנושא, כפי שניתן לעשות בהרצאה הראויה לשמה. על מגבלה זו שבמערכון אפשר להתגבר לעתים (וזאת בעיקר בקורסים למפקדים או לבעלי מקצועות מיוחדים) ע"י כך שנותנים, נוסף למערכון, חומר לקריאה עצמית; ואח"כ עורכים דיון בו.

הדיון — הוא דרך-הדרכה חשובה להעמקת המח-שבה בנושא מסוים. כל ערכו של הדיון געוץ בכך שהמדריך מדובב את חניכיו ומאלץ כל חניך (באופן עדין...) לתרום למחשבה המשותפת. אמנם, קיימת כאן הסכנה שהחניכים "יצליחו" להטות את הדיון מפסי הנושא. על כן שומא על המדריך:

● להתכונן לדיון באופן יסודי, ע"י הכנת הבע-יות והתשובות מראש.

● לספק לחניכים בעוד מועד את הבעיות, או להודיע להם לפחות את נושא הדיון (על מנת שיוכלו לגייס את כל ידיעותיהם בנושא לקראת מועד הדיון, ע"י קריאת חומר, מח-שבה, שיחת רעים וכו').

● נוסף על כך על המדריך לא להיות נוקשה: — לעתים קרובות יקרה שחניך יעלה נקודה שהמדריך לא הבחין בה מקודם. וזאת לדעת: הרוצה בדיון תכליתי חייב לעודד את החני-כים להעלות נקודות חדשות, ולא לדכאם.

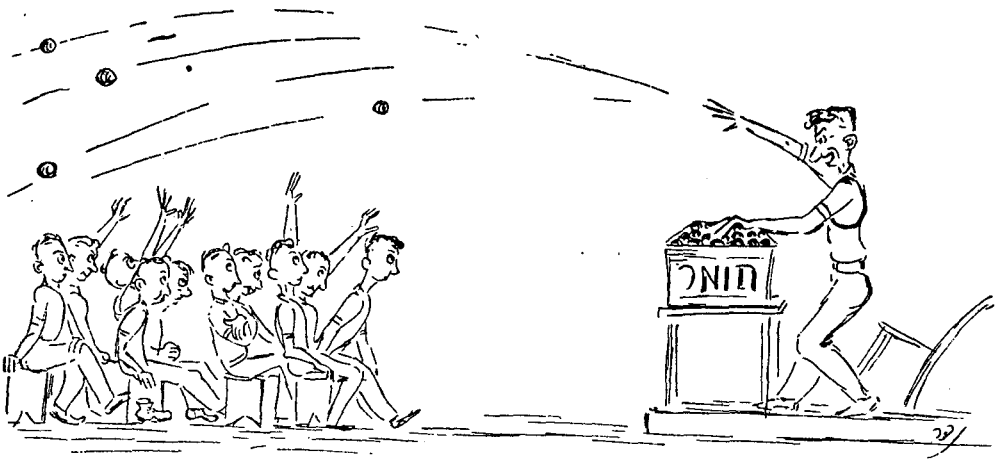
● תרגילי-שלד (חד-צדדיים ודו-צדדיים):
 — תרגילים בשדה (שימוש באמצעי-הקשר הרגילים).
 — תרגילים על שולחן-חול, שולחן-בד, או מפות (שימוש באמצעי-קשר מאולתרים).
 קיימים עוד סוגים רבים של תרגילים, אשר אין טעם לפרטם ולצינם במאמר זה. כל מדריך צריך לזכור כי התרגיל הוא דרך-ההדרכה העי-קרי בצבא, וזאת בשל העובדה שהוא עוסק תמיד בבעיה מעשית, בפתרון מעשי ובביצוע מעשי. המדריך הטוב חייב לזכור היטב, שהתרגיל חייב להיות בנוי כך שממילא ילמד את הנושא שבו עוסקים.
 אכן, אין די בכך שהתרגיל יהיה מענין ומע-שי. חייב הוא קודם כל להיות תכליתי. דהיינו — משרת את הנושא הנלמד.

ניתוח דרכי ההדרכה

כל המעין כראוי בדרכי-ההדרכה שצוינו לעיל, יוכל בנקל למינם לשני סוגי-יסוד:
 ● הרצאה, הדגמה, סרט מקצועי, מערכון:
 דרכי הדרכה אלה מחייבים את המדריך להיות עצמו פעיל מאוד. המדריך משתדל להגיש לחניכיו את החומר בצורה חיה ככל-האפשר, על מנת שהחניכים ילמדו תוך כדי קליטת החומר, במתואם ע"י כל חושיהם. אין בדרכי-ההדרכה אלו שום מסגרת המחייבת את החניך לחשוב. החניך חפשי (לפי מידת הענין שהוא מגלה) לקלוט את החומר או לא לקלוטו.

● דיון, תרגיל (הכונה לכל סוגי התרגילים):
 בדרכי-ההדרכה אלה מפעיל המדריך את הח-ניכים — על ידי שהוא מעמיד בפניהם, מדי-פעם, בעיות מעשיות שונות אשר הללו חיי-בים לפתורן. תוך-כדי מחשבתם על הפתרון, ותוך-כדי הביצוע של הפתרון, מתעמקים ה-חניכים בחומר הנלמד וקולטים אותו כראוי.
 שני סוגי-יסוד אלה נועדו להשלים זה את זה ואין סתירה ביניהם. מדריך טוב ישאף ל-הרבות ככל האפשר את השימוש בתרגילים ודיו-נים — ולהמעט בשימוש בדרכי-ההדרכה שאינם מבטיחים הפעלה מלאה של חניכיו. עם זאת יש לזכור, שאי-אפשר לבסס את ההדרכה על דיונים ותרגילים בלבד, וכי לעתים יש הכרח להשתמש בדרכי-ההדרכה האחרים.

מכל מקום, יש לבכר את השימוש בהדגמות, מערכונים וסרטים-מקצועיים על פני ההרצאות (כי הללו מפעילים את חוש הראיה והשמיעה גם-יחד ומציגים את הנושא באופן יותר מוחשי — ואילו ההרצאה מפעילה בדרך-כלל, את חוש השמיעה בלבד ומציגה את הנושא באופן יותר מופשט). במידה שאין להקיף את הבעיה הנלמדת כולה — באמצעותם של מערכון או הדגמה — מוטב, לעתים, במקום להרצות, לספק לחניכים חומר לקריאה — ואח"כ לערוך דיון בו (הדבר אמור בחניכים בעלי רמה מתקבלת על הדעת, המסוגלים לקריאה עצמית — וכן, כמובן, בתנאי שמצוי חומר-כתוב מתאים).

בהרצאה: החניך חפשי לקלוט את החומר או לא לקלוטו...

בדיון : תוך כדי מחשבתם על הפתרון, מתעמקים החניכים בחומר הנלמד...

הצגת התכלית היא לכן, דרך יעילה בידי המדריך הטוב, לגייס רצונו של החניך.

והרי מספר דוגמאות לאופן „הצגת התכלית“ :

● הסברת מטרת השעור (והיא גם מקשרת עם השיעור הקודם).

● הדגמה מלאה של המדריך, בלי הסברה.

● הדגמה מלאה של המדריך בליות הסברה.

בשעור „ציון והבחנה“ בשדאות-פרט :

● הסברת מטרת השיעור (תוך כדי קישורו בש-עורים הקודמים).

● הדגמה בדרך השלילה : המדריך מטיל על אחד החיילים לציין, לכל הכתה, מקום מסוים בשטח.

החייל, שטרם למד לציין כראוי, לא יבצע בור דאי את הציון כהלכה — והכתה לא תבין ממנו דבר. (עיין — חוברת שדאות-פרט).

דרך זו תבהיר לחניכים, בצורה מוחשית, את הצורך בלימוד שיטה ברורה ואחידה לציון מטרות.

● הדגמה מדוקדקת ע"י המדריך (פשוטה ככל האפשר).

בשעור „תנועה ואש“ באימון-הכתה :

● הסברה קצרה של מטרת השעור (תוך-כדי קישורו לשיעורים קודמים).

● הצגת הקטעים „שימוש באש לשם חיפוי על תנועה“, ו„יזמת-האש“, מהסרט „השימוש באש“.

ועתה נפנה לבחינת תכניות-אימון שונות, ונראה כיצד מופיע השלב „הצגת התכלית“ בהדרכה בנושאים צבאיים שונים : —

משגגענו בקריאה-העצמית, יש לציין שאפשר לראותה כאחד מדרכי-ההדרכה — אולם רק בתנאים הבאים :

● כי יהיה בנמצא חומר מעובד ותכליתי, כדי שיהיה מה לקרוא.

● כי החניכים יהיו בעלי כושר-קריאה מינימלי לפחות.

● את הקריאה חייבים להשלים ע"י דיון, או ע"י תרגילים הנוגעים בחומר (לדוגמה : שאלון-שינון).

ועכשיו — כיצד להדריך ?

הדרכה גבונה בכל נושא, ו„העברת“ כל שיעור, צריכות להתבצע בדרך כלל בארבעת שלבי-היסוד הבאים : —

● הצגת התכלית.

● לימוד בשלבים.

● תירגול.

● סיכום.

הבה נבהיר לעצמנו שלבי-יסוד אלה : —

הצגת התכלית

ראשית-החכמה היא לתת לחניכים תמונה ברורה על „מה“ שאתה מתכוון ללמד. תמונה זו הכרחית כדי שהחניכים, תוך-כדי משך ההד-רכה רכה יבינו את התכלית לאימוניהם שבשעור או בנושא נתון. אם החניך לא יבין את התכ-לית לאמוניו, יש סכנה שאמנם יבצעם באופן מכני, אולם לא ישקיע בהם מיזמתו וממצו ה-אישי.

בקורס מכי"ט, בפרק „ניהוג הכתה“ הנושא: „התקפה“ — כיצד תבוצע כאן הצגת התכלית? —

- הרצאה על הנושא „התקפה“.
- הדגמת „התקפת כתה על יעד־אויב“ (כתת מדריכים תדגים בפני כל החניכים את ה־ביצוע).
- ביצוע תרגיל־התקפה של כתה, כשהמדריך מפקד על הכתה ומדגים את השיקולים ואת דרך הביצוע.

ונחה — נושא השונה־לחלוטין: — „תכנית־האש בהגנה“, בקורס מפ"ים:

(הנושא „תכנית־האש“ אינו יכול לשמש אף פעם נושא עצמאי, מבחינת תוכנו, הדגמתו מור־באת כאן דוקא משום שהנושא איננו עצמאי — וזה על־מנת להראות כיצד הדרכה־בו משתלבת בהדרכה־בנושא־העיקרי, שאליו הוא צמוד). „הצגת התכלית“ יכולה כאן להיעשות בדרך הבאה: —

- מערכון על תכנון האש בהגנה (שולחן־חול).
- קריאת חניכים בחוברת „תכנית־האש בגדוד“;
- דיון על תכנון האש בהגנה;
- מצויים ודאי מדריכים שאת הצגת־התכלית באותו נושא ירצו לבצע בדרך אחרת: —
- קריאת חניכים בחוברת „תכנית־האש“ בגדוד;
- הרצאה על תכנון האש בהגנה;
- הדגמת תכנון האש בהגנה (כשהמדריך מדגים על שולחן־חול).
- במה מתבטא, למעשה, ההבדל בין שתי „הצגות־התכלית“ שבדוגמה האחרונה? —
- הראשונה השתמשה בדרכי־הדרכה אלה: — מערכון, קריאה, דיון.
- השנייה השתמשה באלה: — קריאה, הרצאה, הדגמה.
- בדרך כלל אפשר לקבוע שאורח־ההצגה ה־ראשון טוב מהשני.

לימוד בשלבים

בשלב זה לוקח המדריך הטוב את הנושא, מפרק אותו „בעדינות“ לפרקי־משנה ברורים ופשוטים ככל האפשר, מלעיט את חניכיו פרק אחרי פרק — וכך מסייע להם לקלוט את הנושא ביתר קלות ויסודיות.

ככל שהנושא מורכב יותר — רבה יותר חשיבותו של הלימוד בשלבים, מדריך אשר ברוב פיזותו שואף לדלג על תהליך זה של לימוד

מודרג (ע"י כך שהוא מתחיל, מיד אחרי „הצגת התכלית“, ל„תרגל“ את חניכיו בכל היקפו של החומר שמתכוננים ללמדו) — חוטא חטא כבד להגיון הלימודי; כי הוא מחייב את חניכיו לתרגל בנושא שטרם קלטו אותו די־הצורך.

תירגול מוקדם־מדי בהיקף הכולל של החומר מביא, ברוב המקרים, לתוצאות השליליות הבאות:

- הצורך לתרגל פעמים רבות, תירגול־נוסף, כדי שהחניך יוכל לקלוט את החומר תוך־כדי התירגול.
- עיפות מופרזות.
- חלק מהחומר אינו נקלט.
- המדריך הטוב, בטרם יגש להדריך בנושא מסוים, יחשוב היטב כיצד להגשים כראוי את הלימוד־בשלבים: הוא יפרק את הנושא לפרקי־משנה, בהתאם להבנתו, הוא יזכור, שיש להגיש כל פרק־משנה בשלמות ובטרם יעבור לפרק־המשנה שלאחריו. הוא יקפיד על כך שכל פרק־משנה יודרך לפי שלבי־ההדרכה היסודיים: —
- הצגת אותו פרק־משנה;
- לימודו;
- תירגולו;
- סיכומו.

והרי מספר דוגמאות לדרך ביצועו של הלימוד בשלבים:

- בשעיר „טעינה ופריקה“ במקלע:
- הלימוד־בשלבים יכול כאן להיעשות באופן הבא:
- לימוד מילוי המחסנית והרקתה.
- לימוד מצב השכיבה מאחרי־מקלע.
- לימוד דריכת המקלע ובדיקתו (במצב שכיבה; כל חייל יבצע זאת מספר פעמים).
- לימוד הרכבת המחסנית והסרתה באופן חופ־שי ואח"כ — במצב שכיבה.
- לימוד מלא של טעינה־ופריקה (כל חייל יבצע זאת מספר פעמים, תחילה ביצוע־איטי ואחר כך יותר מהר).
- לימוד טעינה ופריקה בלויית מקלען מס' 2.
- לימוד ייצוב כוונת: תחילה: המקלע יהיה טעון, וכל חייל ייצב את הכוונת מספר פעמים במצב שכיבה.
- אחר כך: תרגולי טעינה ופריקה וייצוב כוונת. (כבודדים, ואח"כ — בלויית מקלען מס' 2).

ועתה, הבה ונפנה „ללימוד בשלבים“ כפי שהוא יתבטא בשעור „תנועה ואש“ באימון כחה :

תהליך-לימוד זה יוגשם לפי הסדר הבא :
● תיערך חזרה קצרה על פקודות בקרת-אש (דיון ע"י שאלות ותשובות, ומספר תרגילים קצרים-מאד).

● לימוד תנועת הרובאים בחיפוי חולית-המקלע ותנועת חולית-המקלע בחיפוי הרובאים (ביצוע מספר תרגילים, כמפורט בחוברת „אימון כיתה-הרובאים“).

● לימוד הסתייעות-גומלין בתנועה-חיפוי-אש בין חוליות. (ביצוע מספר תרגילים, כמפורט בחוברת „אימון כיתה-הרובאים“).

● לימוד תנועת-יחידים, בקפיצות, בחיפוי-אש של הכתה כולה (תרגילים, כמפורט בחוברת „אימון כיתה-הרובאים“).

עתה נשתמש לדוגמה נוספת בנושא „ההת-קפה“ — (פרק „ניהוג-הכתה“ בקורס מכ"ים). את הלימוד-בשלבים אפשר להגשים בדרך הבאה :

● תרגילים חד-צדדיים ותרגילי-אש פשוטים ו-קצרים, העוסקים רק באחד משלבי-ההתקפה (כגון הסתערות, לחימה-על-היעד).

● תרגילים יוזמים (תסל"גים, חד-צדדיים, ו-תרגילי-אש) המתחילים במצב-פתיחה שלפיו „אנו גילינו את האויב קודם, אולם אין זמן רב לתכנון“. כל תרגיל צריך להבליט מספר מצומצם (מאחת ועד שלוש) של בעיות טק-טיות, לפי הנושאים הבאים :

— ניצול פני הקרקע לתנועת-איגוף של רובאים ולבחירת עמדות-חיפוי בשביל ה-מקלע.

— כיווני האיגוף.

— מקום המקלע.

— הערכת עצמת האויב.

● תרגילי התקפה-אגבי-התקלות, או התקלות-מקרוב (תסל"גים קצרים, חד-צדדיים ותרגילי אש); בתרגילים אלה תודגשנה בעיות טק-טיות שהוקדו בסעיף הקודם, בתוספת בעיות בנושאים הבאים :

— הבלטת גורם המהירות בהחלטה ובביצוע

(איגוף קצר — או ארוך).

כל פרק-משנה מהפרקים הנ"ל יוגש כלהלן :
הצגתו — הדגמה מלאה ע"י מדריך, ללא הסברות — ואח"כ הדגמה מלווה-בהסברות.
לימודו — מאפשרים לחניכים לבצע (בלו לחץ זמן ותוך כדי הקפדה על כל הפרטים), את אשר ראו בהדגמת המדריך.

תרגולו — כשהחניכים מבצעים את הנ"ל במהירות גדלה-והולכת ובמצבים המתקרבים יותר ויותר אל תנאי-קרב.
סיכומו — שהוא לרוב מילולי, ואחד מתפקידי דיו — לקשר את פרק המשנה האמור אל פרק המשנה שיבוא אחריו.

בשיעור „ציון והבחנה“ בשדאות-פרט :

הלימוד-בשלבים ייעשה כך :

● לימוד ארגון השטח (קביעת גזרה ונקודת-מוצא) :

— הדגמת המדריך.

— ביצוע ע"י חניך או שנים.

● לימוד ציון-מטרות בשיטה-הישירה :

— הצגת השיטה ע"י הדגמה והסברה של המדריך.

— לימודה : ע"י כך שהמדריך חציין מטרה

— והחייילים (כשרוביהם על חצובות) מכונים אליה את רוביהם.

— תירגולה : ע"י כך שהחניכים מציינים

מטרות — לפי רובה שכוון ע"י המדריך — ומאמתים את הבחנתם בהן.

— סיכומה : שהוא מילולי, וכולל גם „קישור“ ללימוד השיטה השניה (שיטת התובלה).

● לימוד שיטת התובלה המתבצעת באמצעות האצבע (או האצבעות) :

(ההדרכה תבוצע בדומה לשיטה-הישירה).

● לימוד שיטת התובלה הנעזרת ב„שעון“ :

(ההדרכה — בדומה לשיטה-הישירה).

● לימוד שיטת התובלה : מנקודת-מוצא —

„קצת ימינה או שמאלה, למטה או למעלה : (ההדרכה לפי שיטה זו — אף היא תיעשה

בהתאם לשלבי ההדרכה שלפי השיטה-ה-ישירה).

● לימוד שיטת חצפית-האש :

הצגתה — הסברת המדריך והדגמתו. אחרי

ההצגה — אין צורך מיוחד ללמד שיטה זו

ולתרגולה, כי היא פשוטה-בתכלית.

לימוד בשלבים, הוא תמיד לימוד מן-הקל אל-הכבד — ומן הידוע אל הבלתי-ידוע.

תירגול

רק אחרי שסיים החניך ללמוד את פרקי-המשנה, כל אחד בפני עצמו, ניתן להעסיקו בבי-עיות אשר פתרונו מחייב שימוש בכלל-החומר-הנלמד. בשלב התירגול שיבוא עתה, חייב המד-ריך לעשות הכל כדי:

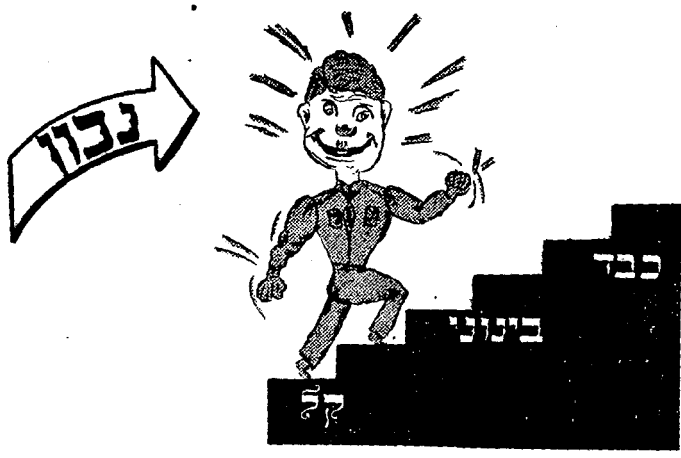
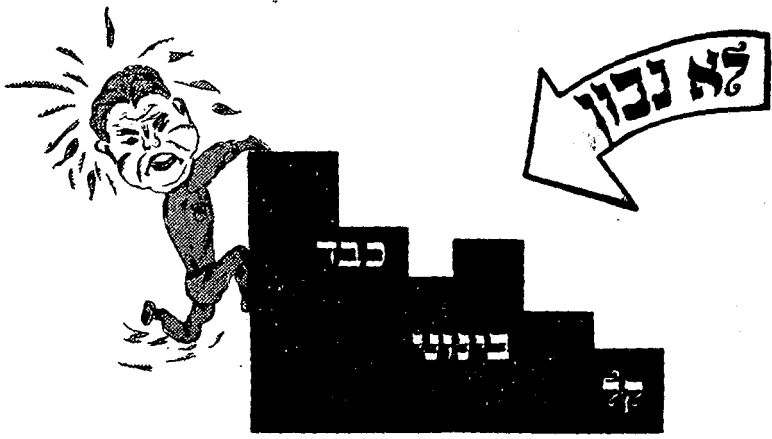
- לקבץ את הנלמד בפרקי-המשנה ולרכוז ל-שלמות אחת.
- ללשש את הפרטים, תוך כדי תרגולם במס-גרת הנושא-בכללו.
- לתת לחניך תמונה מציאותית-יותר של ה-נושא הנלמד.

— הפרעות מצד האויב, מהאגף, תוך-כדי הפעולה.

● תרגילים יומיים טספים, שבהם יש זמן מס-פיק לתכנון מדוקדק (תטל"גים חד-צדדיים, תרגילי-אש). בתרגילים אלה תודגשנה כל הבעיות הטקטיות שצוינו לעיל, בתוספת בע-יות המחייבות הרכבת "צות-קרב" (ברמת הכתה), בהתאם למשימה.

בנושא "תכנית-האש בהגנה" הניתן בקורס מפקדי פלוגות:

ה"לימוד-בשלבים" ייעשה ע"י תטל"ג אחד בשטח, שיעסוק בתכנית-האש בלבד (הפתרון הטקטי, בכללו יהיה נתון) — והחניך יצטרך לתכנן רק את תכנית-האש). התטל"ג יתנהל שלב אחרי שלב לפי הסדר הנכון של תכנון האש. צות-החניכים לא יעבור אל תכנון השלב הבא בטרם יסוכם השלב הקודם.

והרי דוגמאות אחדות לדרך ביצועו של ה-
תירגול:
בשעור „טעינה ופריקה” במקלע התירגול
מתבטא באלה:

- תחרויות בין החיילים בטעינה ופריקה (כולל ייצוב כונות).
- משחקי-התחרות בטעינה ופריקה.
- דוגמא למשחק: המדריך מחלק את כתתו לשתיים עד שלוש קבוצות (בהתאם למספר המקלעים שלרשותו לצורך התירגול). כל קבוצה מסתדרת מאחרי מקלע. לפי פקודה מתחילים לטעון ולפרוק. הקבוצה המקדימה זוכה. המדריך מקפיד על דיוק הביצוע.
- תרגול בטעינה, פריקה וייצוב-כונות ממצב הליכה.

- בשעור „ציון והבחנה” בשדאות-פרט שלב- התירגול יתבטא באלה:
- תירגול החיילים בציון והבחנה במקרים המ- חייבים שילוב השיטות השונות. (בעיקר — „שעון” ו„האצבע”).
- תירגול בציון-והבחנה בגזרות שונות בעלות תוא-ציון בעלי אופי שונה; ולגבי מטרות- הקשות הן לציון והן להבחנה (מטרות קטנות, ובלתי בולטות).
- תירגול בציון-והבחנה, אגב הגבלת-זמן, במ- גמה שהציון יהיה קצר וברור ככל האפשר.

- בשעור „תנועה ואש” באימון-הכחה: בשעור זה יבוצע שלב-התירגול על ידי כך שתוצגנה בעיות תנועה-ואש המחייבות שימוש בכל אשר נלמד בנושא עד כה, וכן ביצוע פעו- לות המחייבות הגבה מהירה ומידית.
- להלן הבעיות שיש לתרגל בהן:
- תנועה-ואש בחיפוי-הדדי בין חוליות, ומעבר אל בודדים (כשהנתון הוא „אש-האויב” נע- שית יעילה-יותר).
- תנועה-ואש, בחיפוי מקלע ורובאים, ומעבר אל קפיצות בודדים (כשהנתון הוא: — „אש- האויב” נעשית יעילה-יותר).
- תנועה-ואש בקפיצות בודדים, ומעבר אל חי- פוי-הדדי בין חוליות, או אל חיפוי-הדדי בין מקלע ורובאים (כשהנתון הוא: — „אש- האויב יעילה-פחות).
- הצגת נתון המחייב זינוק מידי של כל הכתה

(ללא כל חיפוי-עצמי) אל אינה מחסה קרוב
(למשל: גלישה מידית לואדי).

• הופעת אויב נוסף בעוד שהכתה מבצעת תנו- עה ואש כלפי אויב הנתון-מקודם. (דבר שיחייב שינויי כיוון, וכן שינוי היחס שבין עצמת הכוח-המחפה לבין זו של הכוח-הנע). פתרונה של כל בעיה יובהר ע”י כך שהכתה תבצע מספר תרגילים.

בקורס מכ”ים — בפרק „ניהוג-הכתה”, ב- נושא „ההתקפה”:
• שלב-התירגול יתבטא באלה: —
• תרגילים בבעיות מורכבות יותר (לדוגמא: התקפה על בית וטיהורה, התקפה בשטח- בנוי, פשיטה).

• תרגילים בפתרון בעיות טקטיות בתנאי לחץ- זמן (לדוגמא: „בעיות-התקפה במסלול-ה- כתה”).

• תרגילים דו-צדדיים בשטח. וכדוגמה מסייעת: — נושא „תכנית-האש בהגנה”:

את התירגול בנושא צריך לבצע תוך-כדי תרגילי ה„לימוד-בשליבים” ו„התירגול” שבנושא „ההגנה” בכללו.

אל תתחיל לתרגל חניכיך בטרם גמרת ללמדם

ה סי כּוּ מ

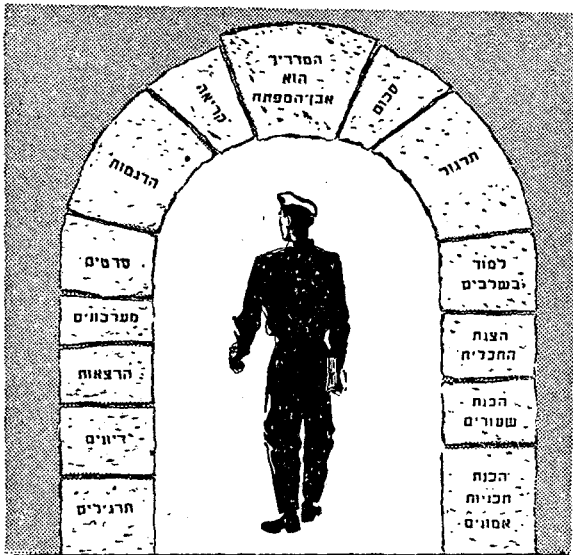
- בשלב הסיכום חייב המדריך להשיג שני דברים:
- להקנות לחניכים סופית תמונה שלמה וברור- רה על הנושא הנלמד.
- לבחון באיזון מידה נקלט החומר הנלמד (ד- היינו — באיזון מידה השיג המדריך את מטרתו).
- בדרך כלל צריך שלב הסיכום להיות קצר מאוד ועניני.
- להלן מספר דוגמאות לאופן הגשמת שלב הסיכום:
- בשעורים „טעינה ופריקה” במקלע, ו„ציון- והבחנה” בשדאות פרט:
- שאלות ותשובות (דיון), במגמה לחזור על השעור ולהדגיש את ערך הנושא הנלמד בשדה-הקרב.
- באם פרט מסויים טרם „לוטש” כיאות — תתכן כאן הדגמת מדריך סופית.

- יתכן לבחון (בעדינות!) מספר חניכים מפג' רים, על מנת לבדוק האם נקלט החומר. בשעור „תנועה-ואש באימון-הכתה“:
- תרגילי-אש.
- שאלות ע"י החיילים — ותשובות מפקד-הכתה.
- שאלות ע"י מפקד-הכתה — ותשובות החיילים (דיון).
- סיכום מפקד הכתה.
- בקורס מכ"ים, בפרקי „ניהוג-הכתה“ בנושא „ההתקפה“:
- דיון מסכם בנושא „ההתקפה“.
- הדגמת תרגילי-אש-התקפתי מתקדם, או הצגת סרט על נושא זה, (וסיכום הסרט או ההדגמה ע"י דיון).
- תרגילים דו-צדדיים התקפתיים במסגרת הפרק „פטרולים“.
- את הסיכום לנושא „תכנית-האש בהגנה“, בקורס מפקדי-פלוגות, יש לסכם תוך-כדי הסיכום לנושא „ההגנה“ בכללו — ובזו הדרך: —

שלב הסיכום הוא השלב שנועד להשאיר את ה„טעם-הטוב“ בפיה-החניך מהנושא כולו.

סיום

כל הכתוב לעיל לא יוגשם לעולם בלי הימחה. התושיה והתריצות של המדריך

אין לשכוח כי הדרכה טובה בצבא — היא הקובעת הרבה-מאוד בעיצוב דמות החייל והמפקד.

רמת ה„אמנות“ בהדרכה אליה הגיע מדרין אינה מתבטאת בכך כיצד יגיש את שלב „הצגת התכלית“. מדרין טוב הוא זה היודע להגשים את ה„לימוד“ בשלבים ואת התירגול — ולקשר זה-יבזה את כל השלבים. — אין הכרח שהמדריך הטוב יהיה דוקא מרצה או מדגים מצטיין. מספיק שיהיה לו מינימום מסויים של כושר-ניתוח על מנת לחלק את החומר לפרקי-משנה מתאימים, ושיידע כיצד להדריך בכל פרק-משנה (לפי שלבי-היסוד שצוינו כאן).

אין די בכך שהמדריך יהיה בקיא ב"חומר. עליו לדעת כיצד להקנותו לחניכיו, באופן שיוכלו להשתמש בו בתנאים השונים והמשונים, בהם יתקלו בקרב או בחדיהם הצבאיים שלפני הקרב ולאחריה.